

Život posvećen revoluciji

*(Govor saveznog sekretara za narodnu odbranu generala armije
Nikole Ljubičića na komemorativnoj sednici SSNO)*

Drugovi i drugarice,

Suočeni smo s neumitnom i gorkom istinom: umro je drug Edvard Kardelj, narodni heroj, član Predsedništva SFRJ i Predsedništva CK SKJ, dobitnik Nagrade AVNOJ-a, redovni član Srpske akademije nauka i umetnosti, počasni član akademije Slovenije, Bosne i Hercegovine i Makedonije, počasni doktor nauka Univerze u Ljubljani i redovni profesor Ekonomskog fakulteta u Ljubljani. Umro je čovjek, revolucionar, marksist, teoretičar socijalističkog samoupravljanja, koji spada u red najistaknutijih boraca jugoslovenskog revolucionarnog, radničkog i komunističkog pokreta. Kobna bolest istrigla je iz naše sredine neumornog revolucionara, najbližeg dugogodišnjeg saradnika i saborca druga Tita koji se nalazio u prvoj borbenoj liniji već više od pet decenija.

Trnovitim revolucionarnim stazama, punim neizvesnosti i stradanja, nadanja i pobjeda otisnuo se još kao sedamnaestogodišnji mladić u Ljubljani, da bi već u dvadesetoj godini, 1930. počeo da robuje svoju prvu robiju u kazamatu nenarodnog režima samo zato što je želeo društvo u kome će biti više pravde i slobode za obespravljene, i što je njegov mladalački nemir bio usmjeren u pravcu stvaranja lepše sutrašnjice u kojoj će čovjek, stvaralac, najzad, postati gospodar uslova i sredstava svoga rada.

Čitav život posvetio je radničkoj klasi, Partiji i Jugoslaviji, slobodnoj zajednici naših naroda i narodnosti. Sarađujući s drugom Titom i ostalim revolucionarima, on je svojom revolucionarnom misli i delom, teorijskim i praktičnim radom učinio snažan uticaj na rast i fizionomiju Komunističke partije Jugoslavije, na njenu organizacionu i akcionu sposobnost. Na tome je neumorno radio još od onih dana kada se bavio organizovanjem radničkog i komunističkog pokreta, organizovanjem Saveza komunističke omladine u Sloveniji i KP Slovenije, a još više i kompletnije, od ulaska, na predlog druga Tita, u Privremeno rukovodstvo KPJ u zemlji, 1937. godine, pa sve do poslednjeg daha njegovog.

Svojim istupanjima na savjetovanju rukovodećeg aktiva KPJ, marta 1939. godine, na V zemaljskoj konferenciji KPJ, 1940. u Zagrebu, na sjednici CK KPJ 10. aprila 1941. godine u Zagrebu, na

Majskom savjetovanju, drug Kardelj je dao veliki doprinos u pripremama radničke klase, Partije, naroda i narodnosti Jugoslavije za najsudbonosnije događaje u našoj novijoj historiji. Veoma je mnogo drug Kardelj učinio perom, riječju i praktičnim djelovanjem u klasi i u narodu na cijelom jugoslovenskom prostoru da se zauzme jedino ispravan i spasonosni smjer kretanja koji će u nama probuditi svijest i vjeru u sebe, radati u nama hrabrost i snagu koje su potrebne da bismo se oduprijeli fašističkom nasilju koje je, ohrabreno izdajstvom političkih i vojnih vrhova, buržoazije kao klase, nasrnulo izvana i iznutra.

Drug Kardelj je tvorac Manifesta osnivačkog kongresa KP Slovenije, Programa Slovenačkog revolucionarnog pokreta u čijoj srži su ugrađena dva međusobno povezana smjera djelovanja: borba protiv rastuće opasnosti od fašizma, spolja i iznutra, i borba za duboke unutrašnje demokratske promjene u društveno-političkim i ekonomskim odnosima.

Kapitalnim djelom: *Razvoj slovenačkog nacionalnog pitanja*, čiju je konačnu redakтуру obavio u kazamatu nenarodnog kraljevskog režima 1938. godine, Zabeli, drug Kardelj je maksistički analizirao nacionalno pitanje, jedno od najvažnijih pitanja koje je pritiskalo jugoslovensku društvenu stvarnost za vrijeme nenarodnih režima stare Jugoslavije. Nacionalno oslobođenje Slovenaca, kao i ostalih naroda i narodnosti Jugoslavije u tom vremenu vidio je u okviru općeg antifašističkog i antiimperijalističkog pokreta, s radničkom klasom kao nosiocem revolucionarne borbe. Edvard Kardelj je pri tome obrazložio svoj osnovni pogled na nacionalno pitanje prema kome se ono može pravilno riješiti samo ako se svim narodima dâ puno pravo na slobodu, ravnopravnost, na samoopredeljenje do otcepljenja. Ali, u isto vrijeme, i da se stvore svi uslovi potrebni za zbližavanje i ujedinjavanje naroda na osnovi savremenog razvoja proizvodnih snaga i socijalizma. Osnovne pretpostavke za socijalistički razvitak, nezavisnost i slobodu slovenačkog i svih drugih jugoslovenskih naroda i narodnosti, drug Kardelj je video u njihovom zajedništvu.

U teškim uslovima narodnooslobodilačkog rata a i posleratnoj izgradnji, bitan deo Kardeljevog stvaralaštva posvećen je snaženju Partije, revolucionarne avangarde radničke klase, vodeće snage našeg društva. Stoga je stalno u vrhu njenih rukovodećih tela: član Politbiroa KPJ od 1938. do 1948. godine, član i sekretar Izvršnog komiteta CK KPJ, daljnjih 10 godina — 1948 — 1958, sekretar CK SKJ od 1958 — 1966. i od tada do smrti član Predsedništva CK SKJ i dugogodišnji član najviših organa Socijalističkog saveza. On je ne-

prekidno u središtu bitke za izgrađivanje strategije i taktike SKJ na svim područjima djelatnosti — u oslobodilačkom ratu i revoluciji, u izgradnji socijalizma — u stvaranju društveno-ekonomskog sistema, političkog sistema socijalističkog samoupravljanja, na području međunarodnih odnosa, politike bratstva i jedinstva, u međunarodnom radničkom i komunističkom pokretu. Jedan je od tvoraca Programa SKJ, usvojenog na VII kongresu SKJ. Uvijek se zalagao za ona rješenja koja su aktivnost Partije povezivala s potrebama najširih radnih masa, koja su u njenoj političkoj teoriji i praksi sasijecala korjenje sektaštvu, dogmatizmu i raznim pseudoradikalnim, lijevim, ultralijevim ili liberalističkim zastranjivanjima.

Dijalektička i humanistička misao nosila je druga Kardelja na svakom zadatku koji su mu poverili drug Tito, Partija i naše društvo. On je u njoj živio i za nju je stvarao. Na XI kongresu SKJ, kada mu je opaka bolest već bila ozbiljno potkopala zdravlje, on je, između ostalog, rekao:

»Našoj marksističkoj misli mora biti tuđe svako tapkanje u mjestu, u okorelim dogmama, u subjektivističkim konstrukcijama, u navikama i pragmatizmu. Život neprekidno teče, progresu nema kraja, svaki dan se menjaju objektivne prilike u društvu. I samo ona komunistička partija koja je sposobna da te nove objektivne mogućnosti što pre pretvori u nove subjektivne korake daljeg društvenog progressa, tražeći uvek nova i sve bolja i slobodnija rešenja, može računati na to da zaista bude vodeća idejna i politička snaga u društvu«.

Drugarice i drugovi,

Veliko je djelo što ga je zajedno s drugom Titom i Partijom stvarao i stvorio drug Kardelj; ono je utkano u društveno-politički sistem socijalističkog samoupravljanja, u ustavno uređenje nove Jugoslavije, u njen normativni život. Svojim dijelom na tom području, zadužio nas je da ga pamtimo, da se sadašnje i mnoge nove generacije nadahnjuju njegovim idejama i stvaralaštvom. Jer, dijalektičke vizije date i u njegovim djelima, a naročito u najnovijoj studiji »Pravci daljeg razvoja političkog sistema socijalističkog samoupravljanja« dosežće, vjerujemo, daleko i u budućnost. A ona je nastala kao sinteza velikog iskustva stečenog u dugom nizu godina u kojima je drug Kardelj, najuže sarađujući s drugom Titom, Borisom Kidričem, Mošom Pijade i drugima, razrađivao politički sistem socijalističke demokratije nove Jugoslavije. Na tom poslu angažovao se još prve ratne godine u oslobođenom Užicu, u kome je počeo teorijski razradu i praktičku provjeru funkcije osnovnih ćelija nove, revolucionarne

narodne vlasti u obliku narodnooslobodilačkih odbora, da bi se zatim prihvatilo razrade svih složenih problema koje je trebalo riješiti za budućnost nove Jugoslavije, za koju je drug Tito 1937. godine rekao da mora da bude *slobodna zajednica slobodnih naroda*. U svojstvu vjećnika i potpredsednika AVNOJ-a, jedan je od istaknutih tvoraca istorijskih odluka donetih na njegovom II zasjedanju u Jajcu 1943. godine. Svoj rad na razradi ustavnog sistema nastavio je u cijelom posleratnom razdoblju. Neposredno je rukovodio pripremama na izradi temeljnih zakona nove Jugoslavije — Ustava FNRJ 1946, Ustavnog zakona 1953, Ustava 1963, Ustavnih amandmana, Ustava 1974. i Zakona o udruženom radu, kojima se izražava još veća ravnopravnost naroda i narodnosti i obezbeđuje vodeća uloga radničke klase u odlučivanju. Napisao je veliki broj studija, članaka i rasprava o najznačajnijim pitanjima izgrađivanja političkog i zakonodavnog sistema u Jugoslaviji. Posebno se bavio društveno-političkim ustrojem komuna — opština. Mnogi radovi s tog područja objavljeni su u zbirci knjiga u 9 tomova pod zajedničkim naslovom *Problemi naše socijalističke izgradnje*.

Osnovna misao koja se provlači kao crvena nit u pomenutom kapitalnom delu druga Kardelja jeste mehanizam socijalističkog samoupravljanja, pri čemu se ono ne tretira samo kao oblik demokratije, već, prije svega, kao društveno-ekonomski odnos u kome se *provodi proces oslobađanja rada i oslobađanja čovjeka od svake vrste političke dominacije i ekonomske eksploatacije*. Zato je ne jednom isticao da odlučujuća orijentacija komunista u oblasti društveno-ekonomskog razvitka mora da bude usredsređena na »one oblike socijalističkih proizvodnih odnosa koji će, u krajnjoj liniji, zahtijevati sve manju primenu prinudnih mera za svoje održanje, i koji će omogućiti da se na njihovoj osnovi razvijaju sve demokratskiji i sve humaniji odnosi među ljudima«.

Nastavljajući tu misao drug Kardelj kaže:

»Pravac naše aktivnosti na tom području treba da bude na izgrađivanju jedinstvenog sistema društveno-ekonomskih odnosa u okviru samoupravljanja na celom lancu rada i stvaranja: od rada čoveka u osnovnoj i proizvodnoj radnoj jedinici, preko njegovog radnog kolektiva do kombinata i poslovnih udruženja i celokupne društvene privrede, a istovremeno i u integraciji celokupnog tog proizvodnog rada sa svim drugim društvenim delatnostima koje ima svoj udeo u društvenom radu«.

Učenje druga Kardelja o socijalističkoj državi i sistemu udruženog rada dovodi nas do jasnih saznanja o zakonitostima i procesima ostvarivanja udruživanja rada i društvenog kapitala na osno-

vama samoupravljanja, čime se i postiže, postepeno, odumiranje države i ostvarivanje istorijskih ciljeva radničke klase i socijalističkog društva. Ali, drug Kardelj nije samo teoretičar socijalističkog samoupravnog sistema; on je ujedno borac za realizaciju i sprovođenje usvojene političke strategije u životu u svakoj ćeliji našeg društva. On je prisutan u radnim kolektivima, u društveno-političkim zajednicama u celoj Jugoslaviji. Osobito krupan njegov udeo vidimo u borbi komunista i svih radnih ljudi protiv raznovrsnih deformacija birokratske samovolje i drugih idejno štetnih pojava koje se u raznim oblicima prenose u samoupravni mehanizam i koje ometaju ili sputavaju njegov razvoj. Oštro je reagovao i ukazivao na poplavu papira i rukovođenju iza kojih se ne vidi radni čovjek i njegovi interesi.

Govoreći o raznovrsnim deformacijama, koje se javljaju u našem društvenom životu, pred političkim aktivom Mostara, 1973. godine, drug Kardelj je, između ostalog, rekao:

»Imamo poplavu deklaracija, rezolucija, velikih izjava, konferencija, sastanaka itd., ali moramo ipak znati, da snaga Saveza komunista zavisi prvenstveno od toga koliko je sposoban da konkretnim akcijama stvarno menja stanje stvari...« Izlažući svoju misao o neposrednoj akciji i stvaralaštvu komunista, pred delegatima XI kongresa SKJ drug Kardelj nam poručuje — da nikad ne smemo smetnuti s uma to, da je jedna od bitnih osobina Saveza komunista Jugoslavije sposobnost da ima stalne i čvrste veze sa širokim masama. Jer, »Savez komunista ne može, niti ne želi da vlada našim društvom sam. On sebe smatra, a i jeste, samo deo radničke klase i osjeća se sastavnim djelom svih socijalističkih i demokratskih snaga ovog društva. Samo čvrsto povezan i u stalnoj demokratskoj komunikaciji sa svima njima, Savez komunista može ostvariti svoju društvenu ulogu«. I ova njegova poruka izrečena sa govornice XI kongresa SKJ neka nas trajno nadahnjuje i podstiče u našem budućem radu.

Drugarice i drugovi,

Kad govorimo o životnom i revolucionarnom djelu druga Kardelja moramo posebno da istaknemo njegov veliki doprinos izgrađivanju naše spoljne politike i strategije u borbi za mir, u izgrađivanju sadržaja i pravca djelovanja velikog pokreta nesvrstavanja. Drug Kardelj je najaktivniji saradnik druga Tita u međunarodnoj aktivnosti naše zemlje. Njegova djelatnost na tom planu dolazi do izražaja već 1944. godine, kada se, između ostalog, vodila bitka za međunarodno priznanje nove Jugoslavije. Neposredno pomaže drugu Titu u razrešavanju mnogobrojnih problema vezanih za sporazum Tito — Šubašić, u usklađivanju odnosa sa Zapadnim saveznicima i saradnje

sa Sovjetskim Savezom. U to vrijeme putuje s drugom Titom na razgovore u Moskvu. U svim tim aktivnostima osnovno je bilo sačuvati samostalnost i autentičnost naše revolucije i njenih tekovina, samostalnost i nezavisnost nove Jugoslavije. Kao potpredsednik i ministar spoljnih poslova u vladi FNRJ, drug Kardelj se uspješno zalaže za politiku nove Jugoslavije na mirovnoj konferenciji u Parizu 1946. godine, zatim, kao šef jugoslovenske delegacije na zasjedanjima Saveta ministara pet velikih sila za pripremu mirovnog ugovora u Londonu i Parizu, na zasjedanjima Generalne skupštine OUN, u razdoblju od 1946. do 1951. godine, gdje je, s puno argumentacije, ubjedljivo, obrazlagao sadržinu politike aktivne i miroljubive koegzistencije. Bio je jedan od istaknutih stubova u odbrani Titove linije samostalnosti i autentičnosti naše revolucije, nezavisnosti i vanblokovske orijentacije SFRJ od svih nasrtaja spolja.

U studiji *Istorijski korijeni nesvrstavanja* drug Kardelj je, intuicijom teoretičara i marksiste, analizirao istorijske korjene, tokove, forme i manifestacije antiimperijalističke i antikolonijalne revolucije naroda širom svijeta, koji su doveli ili će uskoro dovesti do smjene vodećih, preživjelih snaga društva u korist progresivnih socijalističkih snaga. Ta antiimperijalistička, antihegemonistička revolucija je najširi okvir u kome je nikao veliki pokret nesvrstavanja, koji se već pretvorio u samostalan činilac svjetske politike u borbi za mir za sve, za male i velike, u borbi za bolji i humaniji svijet, svijet bez blokovske podijeljenosti, sile i nasilja, svijet s novim demokratskim i pravičnim političkim i ekonomskim odnosima.

U širenju takve političke strategije SFRJ, u afirmaciji politike velikog pokreta nesvrstavanja i stavova naše zemlje, drug Kardelj je veoma mnogo dao kao naučnik, marksistički mislilac i stvaralac, kao političar, državnik i diplomata i kao revolucionar. Njegova djela, njegova predavanja i govori obišli su svijet. Ona su prisutna i u međunarodnom radničkom i komunističkom pokretu posebno, jer ukazuju na puteve i načine saradnje, i otvara perspektivu oslobođanja čovjeka i rada u vremenu sadašnjem i onom koje će doći. Njegova britka i misaona riječ ohrabruje sve borce za progres, za bolji i pravičniji svijet, za nove odnose u međunarodnoj zajednici i u radničkom pokretu na svim meridijanima.

Svojom poznatom studijom *Socijalizam i rat* objavljenom 1966. godine, drug Kardelj je teoretski, argumentovano analizirao društvene, ekonomske i političke činioce i uslove u kojima živi savremeni svijet, analizirao razvoj proizvodnih snaga i ratne tehnike. U tom zapaženom djelu, koje je privuklo pažnju teoretičara i političara širom svijeta, drug Kardelj je dokazivao kapitalno saznanje za svijet

da rat nije neizbježan. On je isto tako ukazivao na to da se protivrečnosti u budućnosti neće razrješavati samo na relaciji kapitalizam i rastući socijalizam, koji prerasta u svjetski proces, već da će mir u svijetu u mnogome zavisiti i od samog stanja stvari u svijetu socijalizma, u razrješavanju protivurječnosti u njemu samom, u njegovom unutrašnjem razvitku. Dani u kojima živimo upravo su potvrdili ovu Kardeljevu viziju, napisanu prije punih 13 godina.

Drug Kardelj je djelovao dugo i plodotvorno, neposredno uz druga Tita u najburnijoj epohi novije jugoslovenske istorije. Oni su bili neraskidivi saborci i drugovi i ta duboka ljudska i revolucionarna povezanost trajala je do kraja njegovog života. Život i djelo druga Kardelja postali su tako sastavni dio istorije SKJ, savremene istorije naroda i narodnosti Jugoslavije, njenog preobražaja od despotije u društvo socijalizma i samoupravljanja, u društvo neposredne demokratije, za blagodet i interes radnog čovjeka.

Drugarice i drugovi,

U ovom bolnom času želim da se u ime svih pripadnika oružanih snaga i svih pregalaca na području opštenarodne odbrane, posebno zahvalim drugu Kardelju na ogromnom ličnom doprinosu koji je dao još za vrijeme narodnooslobodilačkog rata, na izgrađivanju originalne partizanske strategije i taktike, koja se pokazala u praksi, u datim uslovima, savremenijom od svega onoga što su na području vojne misli davale visoke vojne škole i njihove ratne katedre u Evropi. Odajemo mu posebno priznanje za svu pomoć koju nam je pružao u izgradnji koncepcije opštenarodne odbrane i stvaranju našeg autentičnog pogleda na pitanja odbrane, rata i mira, što nam garantuje vođenje uspješnog rata protiv svakog agresora. Drug Kardelj se, pored velike zauzetosti obimnim poslovima na izgradnji i usavršavanju našeg društveno-političkog sistema, interesovao i angažovao u rješavanju pitanja izgradnje opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, interesovao se za modernizaciju i idejno-politički život u JNA i oružanih snaga u cjelini. Savjeti i ideje koje nam je davao ranije, a i u novije vrijeme o daljem usavršavanju sistema opštenarodne odbrane i traženju boljih rješenja, bile su dragocjene i velika pomoć za naše dalje stvaralaštvo na području opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

Često je isticao da su naša zajednica i SKJ mnogo učinili u modernizaciji Armije i oružanih snaga. Podržavao nas je da istrajemo na tome. Savjetovao nas je takođe da u radu na modernizaciji nipošto ne smetnemo s uma društveno-politički smisao Armije, koja treba i dalje da bude jedan od nosilaca naših revolucionarnih kretanja i

stremljenja. Naša armija treba da bude savremeno naoružana i opremljena, ali ona mora da bude i dalje značajan činilac i sastavni deo društva u izgrađivanju socijalističkih, samoupravnih društvenih odnosa — često nam je govorio drug Kardelj.

Na desetom, jubilarnom susretu samoupravljača »Crveni barjak« drug Kardelj je rekao: »Ove godine susreti samoupravljača »Crveni barjak« dodelili su povelju u plaketu »Crveni barjak samouprave« našoj Narodnoj armiji. Mislim da je to bila i mudra i pravedna odluka. Istina — Armija u užem smislu te reči nije organizacija koja bi se mogla graditi na principima samoupravljanja, ali ogroman deo oružanih snaga naših naroda i narodnosti danas je organizovan kao opštenarodna odbrana — a to znači i kao samoodbrana samoupravljača. Na taj način opštenarodna odbrana je direktan izraz sistema socijalističkog samoupravljanja i odlučnosti samoupravljača da brane svoja društvena prava i svoju slobodu. Sem toga, naša Jugoslovenska narodna armija kao celina nije samo zaštitnik naše nezavisnosti i naših granica, nego je i zaštitnik samoupravnih i socijalističkih odnosa u našem društvu.

Samoupravljanje kao sistem ne može da postoji samo za sebe. Ono mora da se oslanja na državnu vlast radničke klase, a Jugoslovenska narodna armija je upravo revolucionarni instrument te vlasti. Ona zato i zaslužuje visoko priznanje ovog jubilarnog susreta«.

Dobro smo razumjeli te, i mnoge druge misli i stavove druga Kardelja, oni su ugrađeni u naše koncepcijske i doktrinarne dokumente vođenja opštenarodnog odbrambenog rata, u razvojne programe, oni žive u svim aktivnostima pripadnika Armije, vojnih jedinica, komandi i ustanova.

Drugarice i drugovi,

Pritisnuti dubokom žalošću zbog preuranjene smrti druga Kardelja, teško se pomiriti s činjenicom da među nama nema više prekaljenog revolucionara, marksističkog teoretičara i stvaraoца, nema one tihe i plemenite ličnosti koja je uvijek zračila nadom i optimizmom, nema više pažljivog sagovornika, našeg dragog Bevca, za koga je svaki čovjek bio cijenjena ličnost, nema jednog od najistaknutijih rukovodilaca naše Partije i države. U ovom času hrabri nas činjenica što znamo da će lik i veliko djelo druga Kardelja, koje nije moguće izložiti u kratkom vremenu, ostati među nama da živi kao naše trajno nadahnuće kako treba raditi i kako se treba boriti bez umora i posustajanja za ideale i dobrobit naše socijalističke zajednice.

Neka nam zbog toga njegov životni put i djelo, kao neugasiva buktinja trajno svijetle primjerom i nadahnjuju nas u našem budu-

ćem radu. Sjećamo se uvijek njegovog stvaralačkog djelovanja, borbe za radnog čovjeka, njegove istrajnosti i humanosti, njegove dosljednosti i odanosti našem Savezu komunista i velikom Titovom revolucionarnom djelu. Izučavajmo njegovu teorijsku misao, začetu još u mladosti na Lenjinskoj školi u prvoj zemlji socijalizma, u kaznionama i kazamatima buržoaske Jugoslavije i razvijanu sve do današnjih dana, kada su mu svijet i najviše naučne institucije odali izuzetna priznanja, dostojna velikana teorijske misli i prakse.

Sve ono što nam je ostavio za proteklih pedeset i više godina kao naučnik, marksist, teoretičar, akademik, doktor društvenih nauka, državnik, diplomata, kao strasni borac za prosperitet Jugoslavije, za njeno jedinstvo i snagu, podstićaće nas na rad i stvaralaštvo otvarajući nam perspektive bolje budućnosti.

I pored toga što u našim srcima ostaje duboka i bolna praznina, preostaje nam utjeha da će djelo druga Kardelja vječno živjeti u sadašnjim i budućim generacijama, kao primjer kako se služi interesima jedne revolucije čiji je drug Kardelj bio izdanak i njen pokretač u razdoblju više od pet decenija. Drug Kardelj je časno i dostojanstveno živjeo i nadživjeo smrt, služeći do zadnjeg časa interesima svoje zemlje i progresivnog čovječanstva.

Neka je vječna slava i hvala velikom borcu, za stvaranje i razvoj socijalističke Jugoslavije, revolucionaru i prekaljenom komunisti drugu Edvardu Kardelju.

General-pukovnik
STANE POTOČAR

Naučni doprinos razvoju koncepcije opštenarodne odbrane

Iz borbenog stroja naše revolucije i socijalističke izgradnje otišao je prekaljeni borac i heroj, divan čovek i komunista drug Edvard Kardelj. Neumitna je istina da ga više nema među nama, da smo se od njega zauvek oprostili s dubokim bolom i dostojanstvom. Ali, ostalo je njegovo veliko delo koje duboko i svestrano prožima našu samoupravnu socijalističku stvarnost, delo koje otvara perspektive i osvetljava puteve daljeg progressa i humanizacije ljud-